

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВИХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБ ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Піскова Н. В.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,

piskova.nata@ukr.net

Науковий керівник: кандидатка педагогічних наук, доцентка Сінко Л. О.

Сучасне українське суспільство приділяє значну увагу підростаючому поколінню. Безперечним фактом є те, що кожна дитина є важливою не тільки для своїх батьків. Умовами її зростання і формування як особистості опікуються педагоги і психологи, а особливо, коли це дитина з особливими освітніми потребами (ООП). Досвід європейських країн доводить, що люди з особливими потребами вчаться, працюють, створюють сім'ї, виховують власних дітей. Україна, долучившись до європейського освітнього простору, приймає відповідні стандарти щодо навчання таких дітей. В Законі України «Про освіту» визначено, що для осіб з ООП запроваджено інклюзивне навчання, тобто система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників (Закон Про освіту, 2017). У статті 3 п.6 зазначеного Закону наголошується, що Українська держава створює умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечує виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти.

До осіб з особливими освітніми потребами зараховують тих, хто потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту. Це діти з особливостями (порушеннями) психофізичного розвитку, які мають відхилення від нормального фізичного

або психічного розвитку, що зумовлено вродженими або набутими порушеннями.

Залежно від виду порушення виділяють такі категорії дітей з:

- розладами слуху (глухуватість, туговухість, туговухість);
- порушенням зору (сліпі, незрячі, слабозорі);
- розумовою відсталістю (розумово неповноцінні, із затримкою розумового розвитку);
- порушенням мовлення;
- захворюваннями опорно-рухового апарату;
- складною структурою порушень (розумово відсталі сліпі німі, сліпонімі та ін.);
- емоційно-вольовими розладами та діти з аутизмом.

Кожна категорія дітей з ООП має свою характеристику особливих потреб. Зупинимось на характеристиці дітей з затримкою психічного розвитку та їхніх освітніх потребах.

Порушення інтелекту у дітей із затримкою психічного розвитку, характеризуються легким характером, але можуть торкатися всіх аспектів інтелектуальної діяльності: мови, сприйняття, мислення, пам'яті, уваги.

Дитина із затримкою психічного розвитку має фрагментарне, неточне, сповільнене сприйняття. Деякі аналізатори функціонують повноцінно, але дитина зазнає труднощів при створенні цілісних образів навколишнього середовища. Зорове сприйняття є найрозвиненішим, слухове – менш розвинуте, у зв'язку з цим під час роз'яснення навчальних дисциплін дітям із затримкою психічного розвитку потрібно використовувати наочні матеріали.

Діти із затримкою психічного розвитку мають нестійку, поверхневу, короткочасну увагу. Дитина відволікається та перемикає увагу під впливом будь-яких сторонніх стимулів. Ситуації, які пов'язані із зосередженістю, концентрацією уваги на чомусь можуть викликати труднощі. При перевтомі та підвищеній напрузі можливе виявлення ознак синдрому гіперактивності, а також дефіциту уваги.

Пам'ять характеризується мозаїчністю запам'ятовування інформації, слабкою вибірковістю. Наочно-образна пам'ять переважає над вербальною. Характерна низька розумова активність у процесі відтворення інформації. Діти із затримкою психічного розвитку мають більш збережене наочно-дієве мислення; більшому порушенню піддається образне мислення у зв'язку з неточністю сприйняття. Абстрактно-логічного мислення не можна досягти без допомоги дорослих. Дітям із затримкою психічного розвитку характерні проблеми із синтезом і аналізом, порівнюванням, узагальненням; вони не здатні впорядковувати події, будувати висновки, формулювати висновки. Крім того, такі діти мають спотворену артикуляцію більшості звуків, пошкодження слухового диференціювання, різке обмеження словникового запасу (Бондаренко, Куценко, 2018).

Зазначена категорія дітей потребує потребують задоволення особливих освітніх потреб:

- у спонуканні пізнавальної активності як засіб формування стійкої пізнавальної мотивації;

- у розширенні кругозору, формуванні різнобічних понять та уявлень про навколишній світ;

- у формуванні загальноінтелектуальних умінь (операції аналізу, порівняння, узагальнення, виділення суттєвих ознак та закономірностей, гнучкість розумових процесів);

- у вдосконаленні передумов інтелектуальної діяльності (уваги, зорового, слухового, тактильного сприйняття, пам'яті та ін.),

- у формуванні, розвитку цілеспрямованої діяльності, функції програмування та контролю власної діяльності;

- у розвитку особистісної сфери: розвиток та зміцнення емоцій, волі, вироблення навичок довільної поведінки, вольового регулювання своїх дій, самостійності та відповідальності за власні вчинки;

- у розвитку та відпрацюванні засобів комунікації, прийомів конструктивного спілкування та взаємодії (з членами сім'ї, з однолітками, з

дорослими), у формуванні навичок соціально схваленої поведінки, максимальному розширенні соціальних контактів;

у посиленні регулюючої функції слова, формуванні здатності до мовного узагальнення, зокрема, у супроводі мовою виконуваних дій;

у збереженні, зміцненні соматичного та психічного здоров'я, у підтримці працездатності, попередженні виснаження, психофізичних навантажень, емоційних зривів (Прохоренко, Романенко, 2019).

Діти із затримкою психічного розвитку здатні наздогнати свої однолітків. Вони навчаються. При правильній організації корекційної роботи у розвитку спостерігається виражена позитивна динаміка. Педагоги допомагають їм опанувати нові знання, навички. Діти із затримкою психічного розвитку можуть, як і їхні однолітки, вступати до ЗВО і згодом бути повноцінними членами суспільства.

Література:

1. Бондаренко Ю., Куценко Є. Розвиток пізнавальної діяльності дітей із затримкою психічного розвитку на уроках математики *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2018, № 3 (77) С. 255-263.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). Ч.1 п.12,
3. Прохоренко Л.І., Романенко О.В. Особливості класифікації об'єктів інформаційного поля дітьми із затримкою психічного розвитку *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2019, Том 74, №6. С. 266-277.